

MEĐUNARODNA GODINA DJETETA

Prije 20 godina Generalna skupština Ujedinjenih naroda jednodušno je prihvatila Deklaraciju o pravima djeteta na ljubav, razvoj i odgoj, a prije tri godine Organizacija Ujedinjenih naroda proglasila je ovu 1979. god. godinom djeteta, da bi sve zemlje svijeta i svi stanovnici pojedinih zemalja ostvarili konkretan plan u korist djeteta. Ovim se i mi na stranicama naše revije uključujemo u taj program želeći istaknuti dalekosežnost i važnost ove godine u korist najmlađih.

Zašto godina djeteta?

Najprije se upitajmo: zašto se dijete uzima u zaštitu? Znamo dobro da se zaštićuje onoga kojemu prijete opasnost od jačega. Nema naime smisla nekoga zaštićivati ako nitko ne krnji njegova prava, ili ako ta prava nisu u opasnosti da se okrnje. Imamo tjedan borbe protiv raka, tuberkuloze, alkoholizma... Nije li to znak da te bolesti i danas haraju među nama i da se od njih moramo zaštititi preventivnim mjerama kako bi ih odstranili od sebe?

Pobrinili smo se da zaštitimo prirodu nakon što je ona već odavno ugrožena. Kad nam je životni okoliš postao toliko zagađen, počeli smo apelirati na ljudsku savjest da se sam čovjek ne bi ugušio u otpacima svoga standarda, da ne bismo i mi sami našli uništenje u uništenoj i zagađenoj prirodi koja pomalo izumire. Ekološki problem postao je općeljudski problem. I dobro je što se čovjek sjetio da se zaštititi njegov okoliš kako bi mogao ostvariti zdrav duh u zdravu tijelu.

Evo, i dijete smo stavili pod zaštitu. Je li to znak da je dijete slabo zaštićeno kad čak jednu godinu proglašavamo godinom djeteta? Da li je i dijete u zagađenoj okolini u kojoj teško diše, slabo se razvija i u kojoj mu prijete opasnost od mnogih faktora? Je li to znak slabe savjesti, ili je to alarmno zvono koje nas podsjeća na milijune djece koja godišnje umiru od gladi, ili je to glas za zaštitom života još nerođene djece koja bi se trebala roditi ali bivaju usmrćena prije nego što ugledaju svjetlo dana samo zato što to netko želi? Možda je ovo glas koji nam doziva u pamet one koji ostaju na životu ali stalno žive na rubu života zbog slabe ishranjenosti i manjka ostalih najosnovnijih sredstava za život? Možda je ova godina poziv svima nama da nešto doprinesemo kako bi se ublažila bijeda tolike djece, omogućila potrebna hrana, odjeća, lijekovi, školovanje i sve ostalo što je potrebno za doličan ljudski život?

Svakako, ova je godina upozorenje da postoji bijeda u svijetu, premda možda malo dalje od naše sredine, i da ta bijeda najgore pogađa djecu. Svjesni smo da sva djeca svijeta imaju iste potrebe, ali — također znamo — da svi, nažalost, ne mogu jednako udovoljiti tim potrebama. Svako dijete čezne za ljubavlju, za razumijevanjem sa strane starijih i za životom dostojnim čovjeka. Drugim riječima, svako dijete ima pravo na sva duhovna i materijalna dobra koja mu pripadaju kao ljudskom biću; a kad se počnu okrnjivati ili osporavati ta prava djeteta, diže se glas koji upozorava da se to ne smije činiti.

Nažalost, iako sva djeca imaju ista prava na svoj harmoničan razvoj, sva ne mogu jednako ostvariti ta prava zbog pomanjkanja osnovnih sredstava za taj razvoj. Mnogi naime žive u takvim uvjetima da im je otežan pristup školi i kulturi, jer već od ranih godina moraju raditi da bi sačuvali голу egzistenciju. Stoga nije čudo da tu vlada neznanje i analfabetizam.

U takvim se sredinama osjeća i manjak vjerskog odgoja. Većina ne zna ni da postoji svećenik, jer i on tamo malo ili rijetko zalazi, zbog čega se obitelji formiraju bez vjerskog znanja i religioznog iskustva. Bijedni životni uvjeti zatvorili su ih u najniži stupanj razmišljanja, mišljenja i molitve. Tko će vratiti dušu djeci u takvoj sredini ako ih Crkva ne dovede na izvore milosti, ako se ne približi onima koji lutaju bez duhovnih pastira koji bi im otvorili bogatstvo milosnog života?

Svjesni smo da današnji svijet pogađaju velike promjene, te se promjene — nažalost — ne zbivaju uvijek na korist najmlađih. Neka djeca žive u izobilju svih dobara, dok djeca u nerazvijenim zemljama nemaju ni najosnovnijih sredstava za očuvanje gole egzistencije.

Zahvaljujući napretku znanosti i medicine, smrtnost je djece u opadanju. No, dijete koje ostane na životu čekaju velike nevolje. Ono je lako ranjivo biće i biće puno suprotnosti: čas se lako zanosi velikodušnošću, a do koji čas pokazuje egoistične težnje. To je zato što njegova afektivnost još nije usmjerena, pa zbog te neusmjerenosti može lako doći do poremećaja solidnog i harmoničnog odgoja.

Koliko djece danas pogine na cestama, koliko ranjenih i doživotno osakaćenih? Gdje se dijete osjeća mirno, sigurno? Svaki je njegov kutak narušen. U gradskim četvrtima sve se predviđa, a najmanje prostor za igru i razonodu djece. Ritam života, koji nameću stariji, opasno ugrožava psihičko ravnovjesje djeteta. Djeca se susreću s uličnim reklamama, nasiljem i mnogim drugim faktorima koji negativno djeluju na mladu dječju osjećajnost i psihu. Današnje potrošačko društvo stvara u djetetu umjetne potrebe i želje tako da se može reći da je dijete postalo sredstvo ekonomskog manipuliranja.

Svjesni smo i smanjenog nataliteta u današnjem društvu. Danas je sve manje bračnih parova koji velikodušno prihvaćaju brojnu djecu, premda za to uvijek nisu ni oni sami krivi. U mnogim novim stanovima uopće nema mjesta za djecu ili ga ima samo za dvoje djece. Dijete prazni

roditeljski budžet, onemogućava nabavku skupocjenog namještaja, auta i ostalih dostignuća današnje tehnike. Stoga se mnogi roditelji odriču djece da bi priuštili te razne udobnosti suvremenog života.

Sve su to razlozi zbog kojih je ova godina s pravom proglašena međunarodnom godinom djeteta. Ona nam s jedne strane želi staviti pred oči veliku problematiku koja je povezana s pitanjem djece uopće, posebno one djece koja umiru od gladi ili žive bez osnovnih sredstava za normalan razvoj, a s druge strane želi nas potaknuti da svatko sa svoje strane učini sve što može da se zaštiti i unaprijedi život djeteta počevši od njegova začeća do punog razvoja njegove osobnosti.

Poziv svima

Roditelji su u prvom redu pozvani da štite i razvijaju život svoje djece. Osnovati obitelj i prihvatiti dijete, posebno više djece, veliki je izbor odgovornog očinstva i majčinstva. To znači ne samo surađivati sa stvaralačkom Božjom moći, nego i raditi za svoju budućnost, za budućnost svoga naroda, svoje Crkve i čitavog čovječanstva. Svaki roditelj može reći svome djetetu: »Ja ću u tebi živjeti, ti si produžetak mogega života!« To pak pretpostavlja uvjerenje, neku vrstu vjere, da ljubav prema djeci nije samo prolazni trenutak nego odraz vječnosti. U ljudskom očinstvu i majčinstvu postoji jeka Božje radosti prema Sinu: »Ti si sin moj, danas te rodih« (Ps 2, 7). Zato je jedna žena s pravom rekla: »Imati djecu, koja sreća i koja odgovornost?! Rasti s njima, živjeti njihovim ritmom, ne zadržati se u svoje navike, tražiti istinu u poteškoćama. Konačno, to je divno dati na svijet ljude i žene koji su pozvani da budu graditelji ovoga svijeta«.

Obitelj mora biti posebno osjetljiva na prava svakog djeteta, da ono ne osjeti da nije prihvaćeno i da kroz prizmu roditeljskog egoizma ne doživi promašaj života. Stoga je ova godina apel roditeljima da budu pozorni na temeljne zahtjeve svoje djece. Dijete se mora osjećati zaštićeno i sigurno u roditeljskom domu. U zdravoj obiteljskoj sredini dijete vidi da je prihvaćeno onakvo kakvo jest, sa svim osobinama dječje psihe, jednostavnosti, radosti i spontanosti, s punim pravima osobe. U liku oca i majke djeca gledaju osobe čiji je život uspio pa sanjaju da i oni budu takvi i da se s njima poistovjetuju. Ako roditelji prihvaćaju tu svoju zadaću i od srca je ispunjavaju, dijete će primiti ljubav koja će mu postati snaga ekvilibrija i ponosa.

Kršćani će biti posebno osjetljivi na osnovne potrebe dječjeg srca. Isus Krist, čiju riječ i primjer oni žele slijediti, posebnu je pažnju pokazao prema djeci iz čijeg srca izbija jednostavnost, nevinost i otvorenost prema onomu što je plemenito i pozitivno, ističući da i stariji moraju biti takvi. On je pokazao svoju naklonost prema onima koji se brinu za djecu rekavši: »Tko primi radi mene jedno od ovakvih malenih, mene prima«

(Mk 9, 37). Starijima je stavio lik djeteta kao uzor njihova vladanja i držanja: »Tko ne primi kraljevstvo Božjega kao malo dijete, taj sigurno neće ući u nj« (Mk 10, 15). Budući da se Bog objavio u liku djeteta, dijete je »sposobno Boga«. Svako je naime dijete kao mladi Samuel u hramu gospodnjem koji osluškuje Božji glas spreman da izvrši volju Božju.

Nadamo se da će ova godina djeteta naći dubokog odjeka u srcima svih ljudi, posebno kršćana. Duh Isusa Krista dat će im želju da sva djeca žive u klimi topline i ljubavi. Poticajem istog Duha roditelji i kršćanski odgojitelji nastojat će voditi djecu prema onome koji je pokazao da je prijatelj djece. Oni će ih naučiti da se mogu radovati i jačati uz drugoga, da njima i svima onima koji su njima slični pripada kraljevstvo nebesko. »Pustite dječicu k meni; nemojte im priječiti, jer takvima pripada kraljevstvo Božje« (Mk 10, 14).

U ovoj godini djeteta stariji bi na poseban način trebali shvatiti da dijete ima pravo na vlastiti život i da proživljavaju tajnu djeteta. Dijete nije minijaturni čovjek, ono je osoba sa svim pravima čovjeka, odnosno žene, s istim pravima kao i oni koji su mu darovali život, i to već od svoga začeca, jer je dijete netko i prije nego što mu je nadjenuto ime.

Rođeno dijete ima pravo na skrb i odgoj sve do zrele i harmonično razvijene osobe. Dijete ima pravo na ljubav svojih roditelja i pravo da živi u obitelji. Stoga je rastava atentat i na dijete. Tko će se djetetu rastavljenih roditelja znati približiti, iskazati mu svu roditeljsku brigu i skrb, prinijeti na njega afektivnost pune doživljenosti oca i majke? Poznati su nam, nažalost, tragični slučajevi takve djece.

Dijete ima pravo da se u postupcima prema njemu poštivaju sve osobine dječje psihe, što je neophodno potrebno da ono dođe do svoje pune zrelosti. Dijete naime ima svoj poseban stil izražavanja, bilo da riše, pjeva ili se igra. Taj stil i zakonitost njegova vladanja stariji trebaju shvatiti i poštivati.

Djeca znaju ostvariti divne inicijative u raznim prilikama. Sjetimo se hrabrih pothvata pojedine djece u teškim situacijama. Poznati pokret »*Plus ultra*« svake godine proglašava između djece raznih naroda prave heroje i njih nagrađuje za njihove velike pothvate. Takvih je herojskih pothvata sa strane djece bilo i u Crnogorskom primorju za vrijeme teškog potresa 15. travnja ove godine. Nažalost, više se naglašava ono što je negativno kod djece nego ono što je pozitivno i hrabro.

Mi se kršćani u ovoj godini djeteta moramo upitati o svim pravima djeteta, posebno trebamo pitati kako djetetu otkrivati život, život Isusa Krista, vjere i Evandjelja. Dijete ima pravo na Isusa i njegovo Evandjelje jer ima pravo na život, ne samo na fizički život nego i na puninu života, u što je uključen i kršćanski odgoj.

Mi smo odgovorni za buđenje vjere i njeno prenošenje na mlade generacije. Od toga nas ne može nitko osloboditi niti se mi možemo toga odreći jer je prvotna dužnost svakog kršćanina, posebno kršćanskih roditelja koji su prvi vjerovjesnici svojoj djeci, biti svjedok žive i proživ-

ljene vjere, autentičnog kršćanskog života. Pastorizacija i kateheza obitelji od velikog su značenja samo onda kad je to potpora roditeljima za životnu praksu koja će zanositi i njihovu djecu. Tako će i današnja obitelj biti temeljna stanica Crkve u cijelosti, odgovorna za budućnost koju gradi na mladoj generaciji u čije srce usađuje vrednote vjere, kršćanske pouke i prakse života u svim dimenzijama Evandjelja.

Evandjelje je za nas najbolja škola. Ono od nas traži da propovijedamo i pozivamo ljude na nasljedovanje Isusa Krista. Krist je tako radio: On je pozvao Andriju, a Andrija je odmah potražio Šimuna-Petra; zatim je pozvao Filipa, a Filip pronašao Natanaela. Na taj način rastao je broj Isusovih učenika. I danas vrijedi to pravilo: djeca koja su spoznala Isusa Krista pozivaju druge, traže načina da i drugi budu njegovi sljedbenici. Zbog toga je velika odgovornost na starijima da djeca skupa s njima rastu u vjeri. To traži izgradnja žive kršćanske zajednice — Crkve ovdje na zemlji sve do konačnoga njenog proslavljenja.

Slaveći ovu godinu djeteta i naglašujući njezinu važnost, možda mislimo kako je netko drugi, a ne mi, dužan nešto učiniti za djecu. Naprotiv, ta dužnost prvotno veže nas kršćane. Najprije mi trebamo s djetinjom jednostavnošću i otvorenošću srca uvidjeti kako je sam Bog došao k nama u liku djeteta da nas preporodi, pa u tom raspoloženju i uvjerenju učiniti sve što je u našoj moći da štitimo i unaprijeđujemo život djeteta u svim njegovim dimenzijama.

Dijete je izvor nade, produženje života obitelji, Crkve i društva. Ono predstavlja polod roditeljske ljubavi i daje garanciju za budućnost. Stoga roditelji trebaju živjeti za svoju djecu, za njih raditi i mučiti se. Tako će ostvariti bolju sutrašnjicu. Narod u djeci gleda svoju budućnost a Crkva ostvaruje poruku Isusa Krista.

Proslava godine djeteta za nas je kršćane poziv da sa svoje strane učinimo sve kako bi se za djecu moglo reći da napreduju u mudrosti i milosti pred Bogom i pred ljudima, kao što je to rečeno i za Isusa (usp. Lk 2, 52). Drugim riječima, mi smo pozvani da djeci omogućimo pristup svim duhovnim i materijalnim dobrima koja su im potrebna. Osim toga, djeca bi od nas starijih trebala primiti nadu i radost života, i ovoga vremenitog i onoga budućeg u kraljevstvu Božjem, kojeg je Krist otkrio djeci i onima koji su kao djeca (usp. Mt 18, 3) i koje već u klici prebiva u nevinim srcima kao što su srca djece (usp. Lk 17, 20). Mi bismo pak stariji trebali poprimiti od djece njihovu nevinost, jednostavnost, iskrenost i otvorenost prema dobru. Na to nas je i Krist upozorio kad je rekao: »Ako ne budete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 18, 3).

Neka ova međunarodna godina djeteta zaista bude poticaj nama starijima da djetetu omogućimo ostvariti njegova prava na svim područjima života pa da tako gradimo bolju budućnost i širimo kraljevstvo Božje ovdje na zemlji.